

mgr Krzysztof Goniewicz

**ANALIZA I OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH
DO POPRAWY BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO W POLSCE,
JAKO ISTOTNY PROBLEM ZDROWIA PUBLICZNEGO**

Rozprawa na stopień doktora nauk o zdrowiu

Streszczenie

Wstęp

Problem wypadkowości drogowej stanowi aktualnie jedno z najważniejszych zagadnień polityki zdrowotnej i społecznej państw na wszystkich kontynentach. Każdego roku na drogach świata ginie prawie 1,3 mln osób, a 20-50 mln osób doznaje ciężkich obrażeń ciała, w większości wymagających długotrwałego leczenia. Wypadki drogowe pociągają za sobą także ogromne straty społeczne i ekonomiczne, pochłaniając 1-3% PKB większości państw. Poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego oceniany liczbą wypadków, a przede wszystkim zakresem ich skutków, kwalifikuje Polskę na jednym z ostatnich miejsc wśród krajów europejskich. Główne problemy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce to: niebezpieczne zachowania uczestników ruchu drogowego, głównie jazda z nadmierną prędkością, nietrzeźwość użytkowników dróg, niski stopień stosowania urządzeń bezpieczeństwa oraz brak poszanowania praw innych uczestników ruchu drogowego, niska jakość infrastruktury drogowej i zły stan techniczny pojazdów.

Cel pracy

Głównym celem prezentowanych prac była analiza skuteczności działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce. Celami szczegółowymi prezentowanych prac były: analiza bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce; analiza wypadkowości drogowej dotyczącej dzieci oraz analiza inicjatyw i programów dotyczących bezpiecznego uczestniczenia dzieci w ruchu drogowym; analiza strategii i programów podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego na szczeblu lokalnym i globalnym; analiza wpływu

kampanii społecznych podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego na zmniejszenie wypadkowości w Polsce.

Materiał i Metody

Badania zostały przeprowadzone metodą jakościową oraz metodą ilościową. Metoda jakościowa polegała na analizie danych dotyczących wypadków drogowych pochodzących z różnych raportów krajowych i zagranicznych, analizie strategii i programów podejmowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, analizie dokumentów i aktów prawnych związanych z ruchem drogowym oraz analizie literatury krajowej i zagranicznej z zakresu wypadkowości drogowej. Metoda ilościowa polegała na przeprowadzeniu sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem anonimowej ankiety, w której użytkownicy ruchu drogowego ocenili działania podejmowane na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Wyniki

Z analizy danych opublikowanych w 2017 roku wynika, że liczba zabitych i rannych w wypadkach na polskich drogach spadła o prawie 30% w ciągu ostatnich 7 lat. To znaczna poprawa w porównaniu z poprzednimi latami, ale potencjał do zmniejszenia liczby ofiar wciąż jest ogromny, a statystyki są wciąż zatrważające. Polska jest nadal na samym końcu pod względem bezpieczeństwa na drogach w Unii Europejskiej. Progres w redukowaniu liczby zabitych i rannych na polskich drogach mógłby i powinien być szybszy. W krajach Europy Zachodniej lepszym statystykom sprzyjają bardziej restrykcyjne przepisy, które powinny być jak najszybciej włączone do polskiego prawa.

Badania przeprowadzone w wielu rozwiniętych krajach świata potwierdziły, że liczbę wypadków śmiertelnych i ciężkich obrażeń ciała będących skutkiem wypadków drogowych można ograniczyć poprzez zastosowanie zintegrowanego podejścia do bezpieczeństwa na drogach. Działania takie powinny być prowadzone we wszystkich obszarach systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego, obejmującego m.in. transport, opiekę zdrowotną, nadzór, prawo, planowanie przestrzenne.

Oceniając skuteczność działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego stwierdzono, że wiele strategii i programów podejmowanych w Europie przyczyniło się do zmniejszenia liczby wypadków oraz ich skutków. W Polsce implementacja najbardziej sprawdzonych europejskich rozwiązań jest zbyt powolna, a potencjał już wdrożonych strategii i programów nie jest optymalnie wykorzystywany.

Wnioski

W Polsce duża ilość wypadków drogowych i ich skutków oraz bardzo duże straty społeczne i materialne w ich następstwie świadczą o zbyt małej skuteczności działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego. Pomimo opracowania różnych programów dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz przyjęcia ich do realizacji przez władze rządowe i samorządowe, to nadal nie widać ich skutków.

W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenia liczby i ciężkości obrażeń będących skutkiem wypadków konieczne jest uznanie problemu wypadkowości drogowej za problem pilny, wymagający współpracy m.in. polityków, ekspertów i praktyków z ośrodków badawczych i uniwersyteckich zajmujących się bezpieczeństwem ruchu drogowego, administracji drogowej, służb ratowniczych, policji, mediów.

Niezbędnym narzędziem dla skutecznego zapobiegania obrażeniom powstającym w następstwie wypadków drogowych jest przyjęcie podejścia systemowego, które zawiera się w następujących elementach: identyfikacja problemu, sformułowanie celów, przygotowanie programów i strategii oraz monitorowanie wydajności prowadzonych działań.

Strategie i programy poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego powinny obejmować przede wszystkim następujące działania: zmniejszenie narażenia na niebezpieczeństwo wypadku, zapobieganie wypadkom, zmniejszenie obrażeń będących skutkiem wypadków, zmniejszenie skutków obrażeń poprzez poprawę powypadkowej opieki medycznej.

W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego należy dążyć do zmiany przepisów prawnych dotyczących wyposażenia samochodu osobowego oraz zintensyfikowania działalności edukacyjnej z zakresu pierwszej pomocy. Dzieci we wszystkich grupach wiekowych powinny być objęte intensywnymi działaniami edukacyjnymi związanymi z bezpieczeństwem ruchu drogowego.